Representation och mutor

Slutreplik av stadsfiskal Eugen Glas

Docenten Muténs senaste inlägg i S.N. nr 9/59 visar att de båda olika uppfattningar vi företräda i det väsentliga icke torde gå att sammanjämka.

Tvärtemot vad jag håller före, äro således enligt Muténs tolkning av lagbestämmelserna samtliga representationsutgifter liksom övriga "stora kostnadsposter" som de fria företagarna anse sig böra ha i sin verksamhet i stort sett helt avdragsgilla *utan vidare,* medan för alla anställda *snarast* motsatsen skulle gälla (vilket enligt min uppfattning innebär att principen om likhet inför lagen sättes ur spel på ett praktiskt betydelsefullt område). Att hävda en motsatt uppfattning utifrån sådana utgångspunkter som mina utgör för övrigt enligt Mutén m. fl. ett icke önskvärt moraliserande. (Det dock allmänt vedertagna begreppet skattemoral skulle följaktligen ej vara helt och odelbart). Och de överdrifter vari representationsväsendet onekligen också i och för sig urartat och vartill även Mutén m. fl. ehuru alltför vagt och dröjande, tar avstånd, tror de kunna rättas till genom något som de kalla "självsanering". Med hänsyn icke minst till det notoriskt stora "mörktalet" skattesmitare kan man lugnt inrangera denna deras tro bland de fromma önskningarnas kategori. Kort och gott uttryckt: Mutén m. fl. synes mena, att vi skola släta över saken samt för all del icke ägna oss åt ett så ömtåligt problem som det representationen uppenbarligen utgör.

Den reaktion, mina reflexioner utlöst, var av mig väntad, och jag är tacksam för att många med mig härigenom erhållit svart på vitt på hur utsiktslöst det är att till uppnående av en rättvisare fördelning av de tunga skattebördorna vinna gehör ens för ett så rimligt krav som att en av de värsta utväxterna i avdragsfloran skall bortskäras, nämligen restaurantfestandet och liknande. Inriktade man emellertid sina kunskaper och skarpsinne litet mera på att framhålla vad som i lagstiftningen talar emot att dylika kostnader skulle vara avdragsgilla i stället för att som nu sker slå vakt om oseden, vore sannolikt representationens skattefrihet inom kort en saga blott.

Det är otvivelaktigt mycket tacknämligt, att docenten Mutén i sitt senaste inlägg lämnat S.N.:s många läsare ett exempel på i vilken skrämmande omfattning det förekommer, att företagare erhålla avdrag för minst sagt diskutabla kostnader. Även *mutor* skulle sålunda av vissa taxeringsmyndigheter ha börjat anses som avdragsgilla, åtminstone de mutor vilka vissa exportföretag uppge sig lämna i samband med leveranser till utlandet. För mig och de flesta var detta en nyhet, men mycket skall man ju enligt ordspråket få höra, innan öronen trillar av en.

Mutor torde dock vara en företeelse som icke godtages av lagstiftningen i något land, och i vissa stater lärer straffen härför vara drakoniska. Naturligtvis bestraffas också i vår lag såväl tagande som givande av mutor (10 kap. 6 § och 25 kap. 2 § strafflagen samt 6 § och 7 § lagen den 29 maj 1931 om illojal konkurrens). Sett i belysning härav ter det sig lindrigt

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:21

sagt otillfredsställande, att skattelagstiftningen vid sin tillämpning nu skulle ha tänjts ända därhän att avdrag också ges för mutor. Här ha vi ett ytterligare mycket upplysande exempel på vart teorien om de ändamålsbestämda utgifterna leder i praktiken: t. o. m. sådant som i allmän lag är belagt med straff måste då i taxeringssammanhang godtagas.

Är Mutén riktigt orienterad, uppstår den kuriösa situationen, att den som blivit utsatt för ett förmögenhetsbrott av utomstående inte medges avdrag vid taxeringen för vad han genom brottet blivit avhänd — härpå finns tydliga rättsfall — medan däremot den som aktivt medverkat i ett brott, såsom bestickning, alltså skulle tillerkännas avdrag vid taxeringen med ett lika stort belopp som det brottet avsett.

Det är onekligen pikant att höra, huru villigt man i taxeringssammanhang numera lärer redogöra för sina mutaffärer. Polisen har ej, åtminstone inte hittills, haft det lika lätt då den måst utreda mutfalsarier. Men hädanefter kanske polisen bara har att gå rakt på ett "mutors konto" i bokföringen för att få sin nyfikenhet stillad. Troligast torde dock vara att mera neutrala kontorubriker komma till användning vid bokföring av mutor, såsom "rabatters konto", eller varför inte "representationers konto"? Helt uteslutet är det måhända inte, att mutor också i framtiden, trots sin till synes nyförvärvade respektabilitet i taxeringssammanhang, alls icke bliva bokförda — vad nu det skulle kunna tänkas bero på.

Den järnridå varmed taxeringarna och skatteprocesserna i vårt land äro omgärdade, medger uppenbarligen en del hysch, som genast skulle bli allmänt känt och därmed i tid kunna stoppas, om det glänta des litet mera på förlåten kring dem. Det är för övrigt processuellt obegripligt, att som allegat till bokförda mutbelopp vid taxeringarna kan godtagas intyg, kvitton och dyl. av personer som enligt egna medgivanden gjort sig skyldiga till ett så allvarligt brott som det tagande av mutor resp. bestickning innebär. Utgör månne den omständigheten, att den skattskyldige enligt sitt eget påstående också gör affärer på basis av mutor, en garanti för sanningsenligheten av hans uppgift att mutor utbetalats av honom och att de utgått med så höga belopp som han påstår, eventuellt vill styrka med intyg av mutkolvar?

Att lita till den av docenten Mutén m. fl. rekommenderade "självsaneringen" eller att jämväl fortsättningsvis vädja till skattemoralen är nog ett alltför lättvindigt grepp på de uppenbara missförhållandena.

Till slut.

Konsten att övervälta skatter på andra medborgare och andra yrkesgrupper synes bli alltmera allmän och uppfinningsrikedomen i detta hänseende allt större. Härvidlag begagnar man sig icke bara av direkt skattesmitning (förtigande av intäkter och helt, från början till slut uppdiktade utgifter) utan också — sannolikt en följd av det höga skattetrycket — av en mera indirekt metod som består i att framställa så stor del som möjligt av egna (och andras) levnadskostnader såsom hänförliga till avdragsgilla utlägg. (Härav utgöra representationskostnaderna en avsevärd del ehuru kanske ändock inte den största). De genomgående svårigheterna att i lag fixera en klar gränslinje mellan avdragsgilla samt icke avdragsgilla kostnader underlätta givetvis för skatteskolkaren att omärkligt smuggla in utgifter för sina och andras levnadskostnader av icke av-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:21

lragsgill natur bland sådana poster som örfattningsenligt må belasta hans verkamhet. Taxeringsmyndigheternas notoiska avsaknad av möjligheter till en *efektiv* kontroll annat än i undantagsfall v dylika utgifters rätta karaktär, frestar givetvis till ett ökat missbruk av rätten ill avdrag vid taxeringen. (Härom kunle mycket vara att säga). Även vissa bekattningsmyndigheters avgöranden torde ara ägnade att bidraga till försök att ytterligare tänja skattelagstiftningen i riktning mot skatteflykt (jfr ovan omnämnda vdrag för mutor).

Det är hög tid att de ansvariga myndigheterna äntligen effektivt och skyndsamt ingripa mot de allra mest praktiserade och tillika mest stötande metoderna för övervältring av en allt större del av den tunga skattebördan på de anställda. Att låta saken ha sin gång innebär, förutom mycket annat, att så över hövan prövva tålamodet hos den trots allt ännu övervägande majoriteten lojala skattskyldiga — anställda och företagare — att denna till sist sannolikt faller för frestelsen att till nödvärn begagna sig av liknande illojala metoder. Ett sådant allas krig mot alla måste förhindras. Härom böra dock alla kunna vara eniga.

Det går inte längre att blunda för en skattesmitning, som ökar från år till år och nu totalt torde belöpa sig till en eller annan miljard kronor. Kan man icke få bukt — inom ramen för det nuvarande beskattningssystemet — med denna skattesmitning, *måste detta anses ha överlevt sig självt,* och man torde då ej ha annat val än att snarast möjligt ersätta detsamma med ett nytt, som reducerar skatteövervältringen till mera rimliga proportioner. Att helt komma ifrån den är dessvärre i praktiken självfallet omöjligt.

Med förestående inlägg förklaras diskussionen i detta ämne avslutad.

Beriktigande.

I uppsatsen om "Rätten till avdrag för kostnad å byggnad" insmög sig tyvärr å s. 211 ett ordfel i den mening som handlade om rätt till avdrag vid installation av centralvärme. Meningen skall rätteligen lyda: Vid byte av en uppvärmningsanläggning bestående av kakelugnar till en centralvärmeanläggning medgives sålunda i princip *ej* avdrag för utbyte av sådana kakelugnar som äro i fullgott skick. Såsom framgår av sammanhanget i övrigt kan man alltså tillgodoräkna sig avdrag blott för kakelugnar, vilka, om centralvärme ej installerats, måste omsättas inom en tämligen nära framtid. Då kostnaden för omsättning av en kakelugn för närvarande normalt belöper sig till 600—1.000 kr., kan den som installarar centralvärme räkna med ett avdrag på genomsnittligt omkring 800 kr. för varje kakelugn, som är eller snart kan förväntas bli i behov av omsättning.

Bertil Wennergren.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:21